

УДК 658.14

Внукова Н. М.
Скубенко Ю. Ю.ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
ВПРОВАДЖЕННЯ ФАКТОРИНГУ НА
ПІДПРИЄМСТВІ¹

The article is devoted to use of factoring in capital management. It is offered to estimate a prognosed outcome and to plot a uniform graph necessary for factoring with appointed provisions carrying out.

Актуальність теми обумовлена швидкими темпами зростання оборотним капіталом є вибір джерел фінансування оборотних активів, отже, мінімізація затрат підприємства при формуванні оборотних активів завжди залишається актуальною. Політика фінансування оборотних активів є невід'ємним інструментом досягнення цілей фінансової стратегії і стратегії розвитку підприємства, тому вона вимагає додержання певних співвідношень ризику і рентабельності діяльності підприємства. Для контролю за дотриманням обраної політики фінансування оборотного капіталу при введенні нових джерел фінансування необхідною є оцінка їх результативності.

Важливим елементом досягнення ефективності управління оборотним капіталом є вибір джерел фінансування оборотних активів, отже, мінімізація затрат підприємства при формуванні оборотних активів завжди залишається актуальною. Політика фінансування оборотних активів є невід'ємним інструментом досягнення цілей фінансової стратегії і стратегії розвитку підприємства, тому вона вимагає додержання певних співвідношень ризику і рентабельності діяльності підприємства. Для контролю за дотриманням обраної політики фінансування оборотного капіталу при введенні нових джерел фінансування необхідною є оцінка їх результативності.

Фінансова послуга факторингу, що швидко розвивається як інструмент скорочення потреби у фінансуванні оборотних коштів, може бути вигідною не для всіх підприємств, тому необхідно знати переваги та недоліки цього фінансового інструменту для оцінки результативності його впровадження.

Окремим аспектам факторингу [2 – 6] приділяють увагу дослідники, але всі розробки більше стосуються початкової стадії факторингу стосовно вибору умов фінансування або розробки податкового плану, але, з урахуванням ще наявності обмеженої практики впровадження факторингу, майже не приділяється увага дослідників визначенню результативності використання цієї фінансової послуги для підприємства, що є складним завданням.

Метою дослідження є оцінка перспектив і результатів застосування факторингу на підприємстві, як альтернативного кредитування джерела фінансування оборотних активів.

Для досягнення мети було поставлене завдання із пошуку методу вирішення задачі оцінки результатів використання факторингу на підприємстві. Як метод було запропоновано адаптацію уніфікованого графіка [7; 8] графічного контролю прогнозних результатів використання факторингу при управлінні оборотним капіталом підприємства.

У законодавстві України загальні умови й порядок здійснення факторингових операцій визначаються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України "Про банки й банківську діяльність", іншими законами, а також нормативно-правовими актами Національного банку України. Бухгалтерський облік факторингових операцій на підприємстві регламентується П(С)БО 13 "Фінансові інструменти".

У Законі України "Про податок на додану вартість" подається таке визначення факторингу. Факторинг – це операція з переуступки першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи другому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору [9, ст.3.2.5].

У Цивільному кодексі України ст. 1077 дається визначення договору факторингу (фінансування під відступ права грошової вимоги), за яким одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити фактору своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника) [10, ст.356].

Відповідно до пп. 4.1.2 п. 4.1 ст. 4 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.94 р. №334/94-ВР (у редакції Закону України від 22.05.97 р. №283/97-ВР, зі змінами та доповненнями; далі – Закон України №334/94-ВР) валовий дохід включає доходи від здійснення банківських, страхових та інших операцій з надання фінансових послуг, торгівлі валютними цінностями, цінними паперами, борговими зобов'язаннями та вимогами [11].

Отже, доходи від здійснення торгівлі борговими зобов'язаннями та вимогами включаються до складу валового доходу платника податку.

Щодо валових витрат, то відповідно до п. 5.5 ст. 5 Закону України №334/94-ВР до складу валових витрат відносяться будь-які витрати, пов'язані з виплатою або нарахуванням процентів за борговими зобов'язаннями, які здійснюються у зв'язку з веденням господарської діяльності.

Оскільки різниця між вартістю боргу, право вимоги якого поступило, та сумою, отриманою при проведенні такої уступки, не підпадає під визначення процентів згідно з п. 1.10 ст. 1 Закону №334/94-ВР, така сума не включається до складу валових витрат продавця товарів (робіт, послуг) при проведенні уступки і, відповідно, суми ПДВ за такими операціями не можуть бути включені до податкового кредиту [5].

Відзначимо особливості обліку факторингових операцій, виходячи з вищенаведених визначень. Для підприємства витрати по факторингу відносяться на собівартість продукції і зменшують податок на прибуток, як і відсотки за фінансовий кредит. Суми ПДВ за такими операціями не включаються до суми податкового кредиту, але це важливо для банку, який купує дебіторську заборгованість. За договором факторингу передається право грошової вимоги до третьої особи (боржника), і за це фактор передає або зобов'язується передати кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату. В різних визначеннях договору факторингу відзначається необхідність кредитування клієнта фактором (Господарський, Цивільний кодекси України) і немає такої умови в Законі України "Про податок на додану вартість". Якщо порівнювати з визначенням Ван Хорна [12, с. 412], то в Україні переважно використовується тільки один вид факторингу з умовою одночасного продажу дебіторської заборгованості й кредитування клієнта, тобто, в плату за факторинг будуть включатися комісійні й плата за кредит.

Фінансовим результатом використання факторингу стає скорочення потреби в інших формах фінансування.

Особливістю показників швидкої ліквідності й відносної фінансової стійкості підприємства є наявність установлених меж зміни їх значень. Тому, порівнюючи їх планові або фактичні значення, отримані розрахунковим шляхом, із прийнятими критеріями, можна здійснювати контроль і регулювання діяльності підприємства. Із цією метою побудовано уніфікований графік [8] відносної фінансової стійкості й швидкої ліквідності підприємства. Для контролю показників швидкої ліквідності й відносної фінансової стійкості підприємства на графік наносяться точки, координати яких розраховуються за даними балансу на окрему дату або прогнозного балансу. Залежно від їх розташування можна зробити висновки про відповідність або невідповідність показників швидкої ліквідності й відносної фінансової стійкості підприємства нормативним значенням для кожного з варіантів балансу. Даний спосіб графічного контролю включає вибір системи координат, побудову двох областей зміни відносної фінансової стійкості й двох областей зміни швидкої ліквідності.

Для побудови уніфікованого графіка використовується система координат, у якій вісь абсцис представляє питому вагу суми власного капіталу (ВК) і довгострокових зобов'язань (ДЗ) у підсумку балансу (Б), виражену у відсотках, а вісь ординат представляє питому вагу суми оборотних активів (НА), запасів і витрат (ЗІВ) до підсумку балансу, також виражену у відсотках.

¹ Науково-дослідна робота є переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності "Фінанси" 2006 року

Використання як системи координат відносних показників дозволяє абстрагуватися від конкретних числових значень, що надає уніфікований характер аналізу й забезпечує сумісність досліджуваних показників, що мають відносну природу.

В основі побудови області фінансової стійкості на уніфікованому графіку використовуються нерівності:

$$BK + D3 - HA - 3IB > 0, \quad (1)$$

де BK – власний капітал;
D3 – довгострокові зобов'язання;
Б – підсумок балансу;
HA – необоротні активи;
3IB – запаси і витрати.

$$BK + D3 > HA + 3IB, \quad (2)$$

які відображають такий об'єктивний фінансовий стан підприємства, коли власні кошти й довгострокова заборгованість перевищують необоротні активи, запаси й витрати.

Якщо члени нерівності (2) віднести до підсумку балансу, то нерівність буде мати наступний вигляд:

$$\frac{BK}{B} + \frac{D3}{B} > \frac{HA}{B} + \frac{3IB}{B}, \quad (3)$$

а гранична лінія 1 розділить область фінансової стійкості (C) і область фінансової нестійкості (A-B).

На уніфікованому графіку може бути нанесено декілька значень, що відображають фінансовий стан підприємства на різні дати. Це дозволить відобразити зміни у фінансовій стійкості за рахунок проведення різних виробничих, фінансових і організаційних заходів.

В основі побудови області швидкої ліквідності на уніфікованому графіку лежить визначення коефіцієнта швидкої ліквідності ($K_{шл}$) як відношення суми оборотних активів без запасів і витрат до суми короткострокових зобов'язань (K3), що повинне дорівнювати або бути більшим критичного значення ($Kp3$).

Критичне значення коефіцієнта швидкої ліквідності дорівнює або більше 0,8, тому що на підприємствах хлібопекарської промисловості, яка належить до галузей із високим рівнем можливості застосування факторингу, де велика питома вага запасів в оборотних активах. Отже:

$$K_{шл} = \frac{OA - 3IB}{K3} > Kp3, \quad (4)$$

де $K_{шл}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності;
OA – оборотні активи;
K3 – короткострокові зобов'язання підприємства;
Kp3 – критичне значення показника.

$$K_{шл} = \frac{OA - 3IB}{K3} > 0,8. \quad (5)$$

Для побудови графіка розраховано питому вагу необоротних активів, запасів і витрат, власного капіталу й довгострокових зобов'язань у формулі (5):

оскільки:

$$OA - 3IB = B - (HA + 3IB); \quad (6)$$

$$K3 = B - (BK + D3), \quad (7)$$

тоді, підставляючи формули (6) і (7) в умови (5), отримаємо:

$$K_{шл} = \frac{B - (HA + 3IB)}{B - (BK + D3)} = 0,8 \quad (8)$$

або

$$\frac{HA + 3IB}{B} = 0,8 \times \left(\frac{BK}{B} + \frac{D3}{B} \right) + 0,2. \quad (9)$$

Графік швидкої ліквідності ділить усе поле на дві області: A – область, в якій коефіцієнт швидкої ліквідності менше 0,8 ($K_{шл} < 0,8$), і 3 – область швидкої ліквідності, де $K_{шл} > 0,8$.

Якщо підприємство орієнтується на інше критеріальне значення коефіцієнта швидкої ліквідності, то, користуючись порядком перетворень (5) — (9), можна побудувати графік для іншого значення $K_{шл}$.

Використовуючи загальні координатні осі $\left(\frac{BK}{B} + \frac{D3}{B} \right)$ й $\left(\frac{HA}{B} + \frac{3IB}{B} \right)$,

графік відносної фінансової стійкості і графік швидкої ліквідності об'єднуються в одному, зображеному на рис. 1, із граничними лініями 1 і 2.

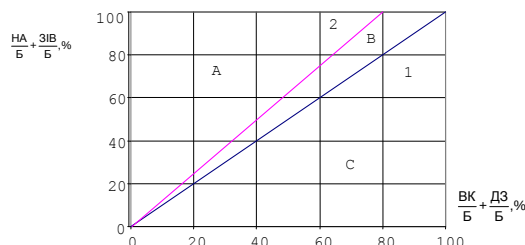

Рис. 1. Уніфікований графік відносної фінансової стійкості й швидкої ліквідності

На цьому уніфікованому графіку за даними квартальної й річної фінансової звітності можна показати точки, що відображають фактичну фінансову стійкість і швидку ліквідність підприємства на фіксовані дати.

Порівнюючи положення цих точок перетинання щодо граничних ліній можна графічно простежити динаміку зміни контрольованих показників залежно від застосування управлінських рішень і в такий спосіб визначити їхню ефективність і вплив на фінансовий стан підприємства. Якщо точка потрапляє в область A – підприємство має нестійкий фінансовий стан й недостатню швидку ліквідність, в область B – фінансову нестійкість і достатню ліквідність, в область C – підприємство досить стійке й забезпечене ліквідними активами [8].

Перевагою використання уніфікованого графіка є можливість графічного відображення показників фінансового стану підприємства при фінансовому плануванні і прогнозуванні. Крім наочності, цей метод дає можливість спрощувати розрахунки показників; відображати декілька значень показників на різні дати та при різних ситуаціях, що плануються, в одній площості.

Рекомендується застосування графіка як допоміжного засобу при плануванні введення нових джерел фінансування активів, зокрема факторингу. З альтернативних варіантів вибирається той, що більш за все відповідає обраній стратегії фінансування оборотних активів за умов виконання вимог до ризикованості і рентабельності. Зміна рентабельності впливає на значення статей балансу, а зміна ризикованості контролюється показниками ліквідності і фінансової стійкості. Планування запровадження факторингу на підприємстві пов'язане з певними особливостями цієї фінансової послуги. Його використання впливає на значне збільшення грошових коштів і зменшення дебіторської заборгованості, при незначній зміні оборотних активів у цілому, тільки на суму плати за факторинг. Для визначення результатів застосування факторингу необхідний контроль за показником абсолютної ліквідності, який відображається на уніфікованому графіку при введенні додаткової осі абсцис $\left(\frac{OA - 3IB - Д_{еб3}}{B} \right)$.

В основі побудови області абсолютної ліквідності на уніфікованому графіку лежить визначення коефіцієнта абсолютної ліквідності ($K_{ал}$) як відношення суми оборотних активів без запасів і витрат, і без дебіторської заборгованості ($Д_{еб3}$) до суми короткострокових зобов'язань (D3), що повинне дорівнювати або бути більшим критичного значення ($K3$) [9].

$$K_{ал} = \frac{OA - 3IB - Д_{еб3}}{K3} \geq Kp3, \quad (10)$$

де $K_{ал}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 $Д_{еб3}$ – дебіторська заборгованість.

Загальноприйняте критичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності рівний або більше 0,2, отже:

$$K_{ал} = \frac{OA - 3IB - Д_{еб3}}{K3} \geq 0,2. \quad (11)$$

Для побудови графіка розраховано питому вагу необоротних активів, запасів і витрат, власного капіталу й довгострокових зобов'язань у формулі (11):

$$OA - 3IB - D_{\text{ебЗ}} = B - (HA + 3IB + D_{\text{ебЗ}}); \quad (12)$$

$$K3 = B - (BK + D3). \quad (13)$$

Підставляючи формули (12) і (13) у формулу (11), отримаємо:

$$K_{\text{ал}} = \frac{B - (HA + 3IB + D_{\text{ебЗ}})}{B - (BK + D3)} = 0,2 \quad (14)$$

або

$$\frac{HA + 3IB + D_{\text{ебЗ}}}{B} = 0,2 \times \left(\frac{BK}{B} + \frac{D3}{B} \right) + 0,8. \quad (15)$$

Графік абсолютної ліквідності зображений на рис. 2 (лінія 3). Він ділить усе поле на дві області: (Г) – область, у якій коефіцієнт абсолютної ліквідності менше 0,2 ($K_{\text{ал}} < 0,2$), і (Д) – область швидкої ліквідності, де $K_{\text{ал}} > 0,2$.

Для наочності графік абсолютної ліквідності побудовано на уніфікованому графіку. Для цього введено в координатну площину додаткову вісь абсцис, на якій відкладено значення координат точок абсолютної ліквідності. Уніфікований графік відносної фінансової стійкості, швидкої ліквідності й абсолютної ліквідності зображено на рис. 2. Область (Д) на цьому графіку включає у себе області (А – В – С), а область – (А) включає область (Г).

Побудова уніфікованих графіків можлива не тільки для показників відносної платоспроможності і швидкої ліквідності, але і для інших показників фінансового стану підприємства.

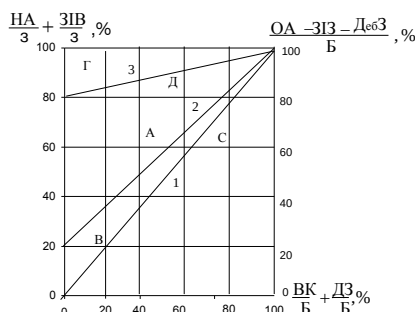

Рис. 2. Уніфікований графік з областями зміни абсолютної ліквідності

Цей метод графічного контролю може застосовуватися для багатьох коефіцієнтів, розрахунок яких відбувається за даними балансу, тобто низки показників ділової активності, фінансової стійкості і ліквідності, таких, як коефіцієнт маневреності власного капіталу, частка власних обігових коштів у покритті запасів, індекс постійного активу та ін.

Для прогнозування результатів впровадження факторингу на підприємстві проаналізовано зміни коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності й відносної фінансової стійкості підприємства, рентабельності продажів і власного капіталу при різних варіантах плати за факторинг.

Для визначення потреби підприємства у факторингу розрахунки виконано за аналітичною довідкою по рахунку 6201 "Розрахунки за власну продукцію". Середній залишок дебіторської заборгованості склав 5000 тис. грн. Обороти підприємства за липень і серпень (місяці року найбільш корисні для застосування факторингу) становили приблизно 30 000 тис. грн. Відповідно сума одноденного обороту з реалізації продукції становила 1000 тис. грн. Середній період інкасації дебіторської заборгованості розраховується за формулою [13, с. 178]:

$$П_{\text{дз}} = \frac{ДЗ}{O_o}, \quad (16)$$

де $П_{\text{дз}}$ – середній період інкасації дебіторської заборгованості (5 днів);

$ДЗ$ – середній залишок дебіторської заборгованості підприємства;

O_o – сума одноденного обороту з реалізації продукції.

Вартість однієї операції факторингу включає в себе комісійні у відсотках до розміру проданої дебіторської заборгованості ($D_{\text{ебЗ}}$) та відсоток за користування виданою банком на 5 днів позичкою. Річна вартість факторингу визначається як добуток вартості однієї операції факторингу на кількість таких операцій у рік. Відсотки за позичку при факторингу приблизно дорівнюють відсоткам за короткостроковий кредит [14, с. 362 – 363]. Комісійні взяті менші за середні їх показники, але це обумовлено невеликим періодом обігу дебіторської заборгованості, коли середній строк сплати за рахунками складає місяць, обіг дебіторської заборгованості ВАТ "Карлівський хлібокомбінат" тільки п'ять днів, тобто шість разів на місяць.

Плата за факторинг відноситься на валові витрати. Спрогнозовано зміни в балансі й звіті про фінансові результати за умови, що ВАТ "Карлівський хлібокомбінат" на суму 5000 тис. грн. візьме додатковий кредит під 15% річних або укладе договір факторингу.

Прогнозування базується на об'єктивних і суб'єктивних змінах у фінансовій звітності підприємства. Об'єктивні зміни мають чітко визначені причини, суб'єктивні можуть варіюватися в залежності від рішень фінансового менеджера. До об'єктивних належить збільшення собівартості продукції на розмір плати за факторинг або процентів за кредит у звіті про фінансові результати [5]; зменшення дебіторської заборгованості у балансі на суму тієї, що продається за факторингом [15]; зменшення грошових коштів у балансі на розмір плати за факторинг або відсотків за кредит і їх збільшення на суму дебіторської заборгованості, що продається за договором факторингу; зміна капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку на різницю між чистим прибутком на кінець року і прогнозованим чистим прибутком.

Суб'єктивні зміни обумовлені прогнозом використання коштів, отриманих за факторинг, для збільшення виробництва продукції, до яких належать збільшення виторгів від реалізації із збереженням рентабельності продукції на рівні 2004 року; збільшення запасів і витрат на розмір плати за факторинг та зміна їх на величину зміни нерозподіленого прибутку.

При прогнозуванні застосування факторингу з різними умовами відбувалося збільшення чистого прибутку порівняно з даними на кінець періоду. Використання цих коштів відбувається за рішенням фінансового менеджера, тому можна побудувати декілька прогнозних балансів і звітів про фінансові результати, змінюючи суб'єктивну частину прогнозу. На величину зміни чистого прибутку впливають і розмір процентів за позичку, і комісійні за факторинг. Для цього проаналізовано зміни коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності й відносної фінансової стійкості підприємства методом уніфікованого графіка, розраховано показники рентабельності продажів і власного капіталу при різних платі за факторинг. На рис. 3 представлено уніфікований графік із прогнозними значеннями коефіцієнтів ліквідності й стабільності і побудовано точки, які характеризують фінансову стійкість й швидку ліквідність одночасно, і точки, що характеризують абсолютну ліквідність (рис. 4) фрагменту уніфікованого графіка. Як видно, застосування факторингу значно не впливає на значення показників, вони залишаються близькими один до одного.

Для точок, що характеризують швидку ліквідність і фінансову стійкість, області визначення результату є (А), (В), (С). У область фінансової стійкості не попадає ні одна із точок. Це може бути викликано галузевими особливостями ВАТ "Карлівський хлібокомбінат".

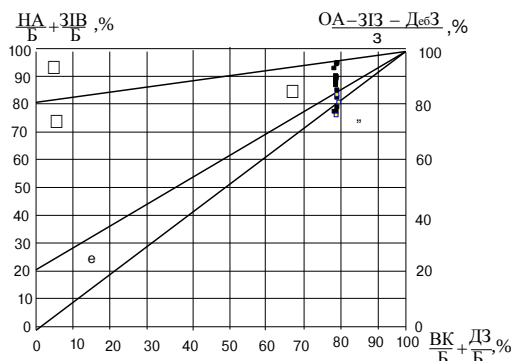

Рис. 3. Точки абсолютної і швидкої ліквідності та фінансової стійкості за даними прогнозного балансу ВАТ "Карлівський хлібокомбінат" на уніфікованому графіку

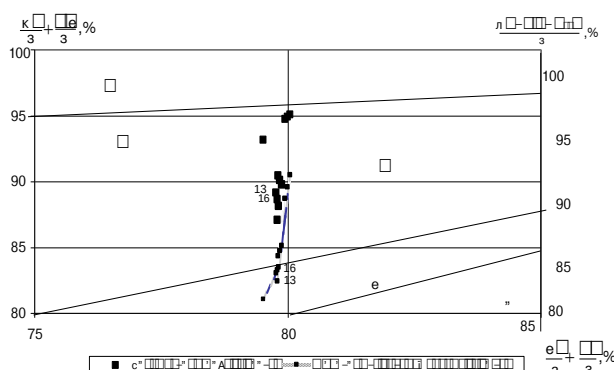

Рис. 4. Фрагмент розподілу точки абсолютної і швидкої ліквідності та фінансової стійкості за даними прогнозного балансу БАТ "Карлівський хлібокомбінат" на уніфікованому графіку

На підприємствах хлібопекарної галузі наявна велика частка запасів. Також негативне значення показника фінансової стійкості пов'язано з тим, що для фінансування оборотних активів підприємство використовує агресивну модель фінансування, хоча і близьку до помірної.

У області достатньої швидкої ліквідності – (В – С), знаходяться п'ять точок, побудованих за даними на кінець попереднього року, при використанні додаткового кредиту та при факторингу з найбільш маленькими комісійними – 0,2% й при будь-якому розмірі фінансування.

Області визначення абсолютної ліквідності – (Г) і (Д), яка включає в себе області (В), (С) і частково (А). Точки, побудовані за даними фінансової звітності, знаходяться в області (Д), тобто при будь-яких варіантах використання факторингу підприємство має достатньо ліквідних активів.

Необхідно вибрати із варіантів факторингу найбільш прийнятний для підприємства. Для цього порівняно показники рентабельності у різних випадках.

За уніфікованим графіком визначено, що ті варіанти факторингу, при яких показники фінансової стійкості і швидкої ліквідності не відповідають нормативам, найбільш рентабельні для підприємства. Крім того, під час використання факторингу рентабельність підвищується, тобто для підприємства буде вигідним використовувати позиковий капітал.

Отже, за критерієм рентабельності для підприємства буде найбільш прийнятним використовувати варіант факторингу "16" при комісійних 0,2%, фінансуванні 100% дебіторської заборгованості, що продається, і 15% за позику. Але фінансування 100% заборгованості можливе лише при отриманні факторингового фінансування на умовах "з регресом". Тому можна виділити ще один варіант факторингу "13" (див. рис. 4), тобто при комісійних 0,2%, фінансуванні 90% дебіторської заборгованості, що продається, і процента за позику при факторингу в 15%. При інших варіантах використання факторингового фінансування, а значить, при інших принципах прогнозування фінансової звітності, можливі інші результати аналізу та інший варіант факторингу буде більш вигідним для БАТ "Карлівський хлібокомбінат".

Факторинг є альтернативою банківському кредитуванню для підприємств, період інкасації дебіторської заборгованості яких складає до 180 днів. Завдяки факторингу клієнт може постійно підтримувати всю номенклатуру товарних асортиментів у кількості, достатній для задоволення попиту покупців. Можливість отримувати кошти відразу після відвантаження товару дозволяє підприємству пропонувати контрагентам більш пільгові умови покупки. Факторинг також зменшує потребу в короткостроковому кредиті для поповнення обігових коштів. Це важливо, якщо підприємство підвищує темпи зростання обсягів виробництва і продажів.

Уніфікований графік фінансової стійкості та швидкої ліквідності може бути використаний при оцінюванні результатів використання альтернативних джерел фінансування оборотних активів, моделювання фінансового стану підприємства при прийнятті важливих рішень, змін у структурі оборотних чи необоротних активів і структурі капіталу.

При використанні факторингу змінюється обсяг грошових коштів, зменшується дебіторська заборгованість, що впливає на показник абсолютної ліквідності. З метою використання графіка для прогнозу результатів впровадження факторингу на підприємстві, графік був доповнений областями зміни для показника абсолютної ліквідності, для чого була введена додаткова вісь абсцис.

Оцінка можливості застосування на підприємстві факторингу здійснювалася при використанні методів прогнозування звіту про фінансові результати; оцінки за графіком при альтернативних джерелах фінансування оборотних активів, значень показників ліквідності і фінансової стійкості для факторингу з різною ставкою; вибір тих варіантів, при яких значення показників, що аналізуються, відповідають нормативним. Остаточний вибір джерела фінансування виконується із урахуванням стратегії фінансування оборотних активів і ставлення керівництва до ризику та розрахунку показників рентабельності продаж і власного капіталу.

Перспектива подальших розвідок полягає в можливості оцінки результативності впровадження різних варіантів факторингу, а також інтегрованих фінансових послуг.

Література: 1. Річний звіт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг за 2004 рік // <http://www.dfp.gov.ua> 2. Бабичев С. Фактор факторинга // Управление компанией. – 2005. – №9. – 2005. – С. 15 – 16. 3. Боровой С. Факторинг как современное решение финансовых проблем // Финансовая консультация. – 2002. – №10. – С. 4 – 7. 4. Томилин Ф. Факторинг в качестве оптимизации расчетов // Налоговое планирование. – 2004. – №3. – С. 19 – 25. 5. Уманцев Г. Уступка прав требования: учет у нового кредитора // Бухгалтерия. – 2003. – №35. – С. 57 – 60. 6. Шевченко С. На Украину чекае факторинговый бум? // Галицькі контракти. – 2003. – №30. – С. 16 – 17. 7. Вишневская О. В. Взаимосвязь финансовых показателей // Финансовый менеджмент. – 2004. – №6. – С. 43 – 52. 8. Вишневская О. В. Контроль финансовой устойчивости и текущей ликвидности предприятия по унифицированному графику // Финансовый менеджмент. – 2004. – №3. – С. 3 – 11. 9. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 року №168/97-ВР (зі змінами внесеними відповідно до Законів України, останній №1965-І від 01.07.2004) // www.rada.gov.ua. 10. Цивільний кодекс України // Вісник Верховної Ради (ВВР). – 2003. – №40 – 44 (зі змінами, внесеними відповідно до Законів України, останній №2146-IV від 03.11.2004). 11. Правила застосування Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", затверджені Постановою Верховної Ради України від 27 червня 1995 року №247/95-вр // Інфодиск "Законодавство України, 2005. 12. Ван Хорн Джеймс К. Основы финансового менеджмента // Ван Хорн Джеймс К., Вахович мл. Джон М // Пер. с англ. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2001 – 992 с. 13. Басовский Л. Е. Финансовый менеджмент: Учебник – М.: МГИМО, 2002. – 340 с. 14. Бланк И. А. Управление активами. – К.: Ника-Центр, 2000 – 720 с. 15. Роганова О. Тринадцатый стандарт под микроскопом: особенности признания финансовых инструментов // Бухгалтерия. – 2005. – №8. – С. 40 – 46.

Стаття надійшла до редакції
14.02.2007 р.